

Fransk er sjovt!

- fransk fra 3. klasse

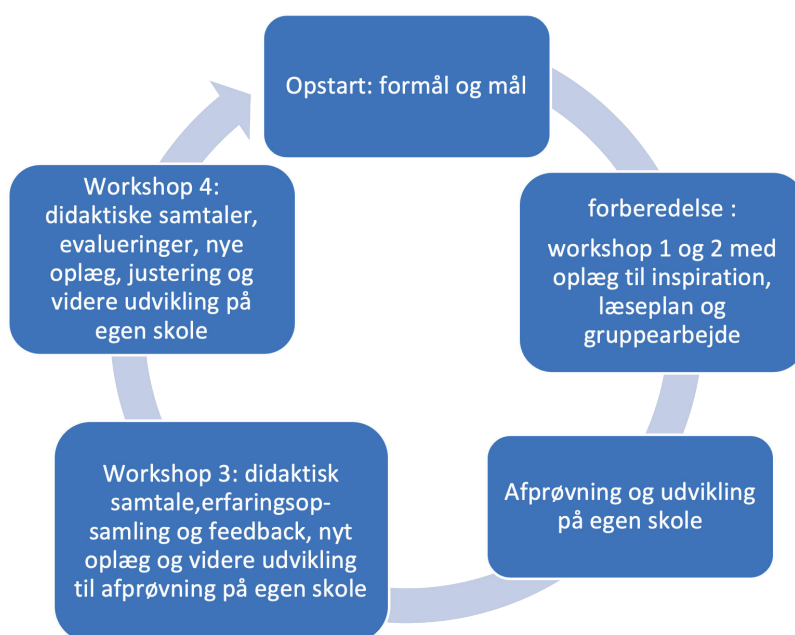
Projekt ”Tidlig sprogstart – fransk i 3. og 4. klasse” er et innovativt projekt i franskfaget, i og med at der ikke tidligere i en dansk national skolekontekst er igangsat og udviklet systematiske pædagogiske og didaktiske aktiviteter i fransk på 3. og 4. klassetrin med afsæt i principper for legende læring i en kobling mellem sprog, bevægelse og sansemotorik.

Artiklen er skrevet på vegne af alle projektdeltagerne.

Flere forsknings- og udviklingsbaserede forløb i fransksproget regi har påvist, at yngre elevers tilegnelse af nye sprog i en skolekontekst understøttes bedst, hvis læreren har fokus på en legende tilgang til læring. I dansk regi er der et voksende didaktisk fokus på betydningen af samspillet mellem

sanser, sprog, hjernen, kroppen og bevægelse i relation til sproglæring.

I projektet organiserede vi fransklærernes læring med principper fra aktionslæring, hvor vi har opbygget de to år i fem faser i en cirkulær model:

I workshop 1 og 2 blev projektets formål og mål gennemdiskuteret, og læseplanen blev udarbejdet med afsæt i de første inspirerende oplæg på workshop 1 og de erfaringer, som lærerne gjorde sig på skolerne.

For alle projektdeltagere var dette helt nye veje at gå, idet ingen havde erfaringer med at undervise så unge elever i franskfaget. Alle lærerne havde erfaringer med at undervise i franskfaget på 5.-9. klassetrin og havde både positive og negative erfaringer med sig. Ny videndeling foregik i didaktiske samtaler ved næste workshop som grundlag for evaluering, ny inspiration og igen udvikling af nye aktiviteter og materialer med inspiration fra hinanden og op-lærsholderne.

PROJEKTETS FORMÅL, LÆSEPLAN OG MÅL

I Danmark omgives franskfaget ofte af en forældrefortælling om, at det er et svært sprog at lære. Denne forståelse knytter sig til forældrenes egne skolesproglige erfaringer, hvor franskundervisning ofte havde fokus på grammatiske regler, verbalbøjningsformer og ordfør-råd uden kontekst. Sprogsynet har ændret sig markant i både grund-skolens læseplaner og ungdomsuddannelsernes læreplaner. Men udfordringen er at få fortalt dette nyere narrativ i et bredere sam-fundsperspektiv. Projektet formål er således dobbelt:

1. at udvikle en sprogpædagogisk praksis for en tidlig sprogstart på 3. klassetrin med afsæt i et projekt på 5. klassetrin, som vi allerede har en solid viden og praksis om,
2. at skabe uddannelsespolitisk grobund for at flytte 2. obligatoriske fremmedsprog til 3. klassetrin med henvisning til den sprogpæda-gogiske udvikling af nye undervisningspraksisser for elever, der er 9 år gamle.

I og med at projektet ligger på et klassetrin, der ikke er indbefattet i bekendtgørelsesregi, måtte projektdeltagerne i fællesskab lave vo-res egen læseplan. Vi blev enige om at tage afsæt i den eksisterende læseplan i Fælles Mål fra 2019/20 og inddrage og anvende kompe-tenceområderne Mundtlig kommunikation samt udvalgte områder fra Skriftlig kommunikation og Kultur og samfund for 5. klassetrin. Vi udvalgte således:

Mundtlig kommunikation.

Lytning: Eleven kan genkende særlige franske lyde.

Samtale: Eleven kan bruge sproget i sang, spil, leg og bevægelse.

Præsentation: Eleven kan med få sætninger præsentere sig selv.

Sprogligt fokus: Eleven kan efterligne franske lyde.

Skriftlig kommunikation:

Læsning: Eleven kan forstå enkle ord og udtryk med støtte i billeder og lyd.

Sprogligt fokus: Eleven kan efterligne franske bogstaver og tegn.

Kultur og samfund:

Eleven kan placere frankofone lande og områder på et verdenskort.

Eleven kan anvende hilsner og enkle kulturbundne udtryk i korte samtaler, fx små dialoger.

FAKTABOKS

Projekt "Tidlig sprogstart – fransk i 3. og 4. klasse, 2020-2022" er et udviklingsprojekt finan-sieret i et samspil mellem NCFF (Det Nationale Center for Fremmedsprog), Det Franske Institut i København samt Københavns Professionshøj-skole.

FØLGENDE SKOLER HAR DELTAGET:

Allerød Privatskole

Kochs Skole, Aarhus

Kornmod Realskole, Silkeborg

Rantzausminde Skole, Svendborg

Skovvangskolen i Aarhus

Thurø Skole

Uglegårdsskolen, Solrød Strand

Vestre Skole, Svendborg

Styregruppen består af repræsentanter for Sproglærerforeningen, Fransklærerforeningen og VIA University College.

Målet for den enkelte elevs læring blev formuleret i enighed for alle otte deltagende skoler: Eleven kan efter forløbet forstå og produ-cere mundtligt sprog gennem en legende og musisk tilgang med fo-kus på leg, imitation, gentagelse og narration/fortælling. Eleven er sprogligt aktiv og har mod på at bruge sproget. Eleven får et indblik i jævnaldrende fransktalende børns hverdagsliv gennem sange, vi-deoklip og fortællinger og udvikler sproglig og kulturel nysgerrighed i forhold til den frankofone verden.

PROJEKTETS TILGANG TIL SPROGLÆRING MED FOKUS PÅ MUNDTLIGHED OG BEVÆGELSE

I et læringsmæssigt perspektiv er formålet med at inddrage forskel-lige bevægelsesaktiviteter overordnet set at understøtte og fremme elevernes læreprocesser. Med reference til forskning i læring ved Knud Illeris skaber den enkelte elev mening gennem indholdsdimen-sionen, hvilket i relation til vores projekt kan tolkes som betydningen af, at fransklæreren sammen med eleverne skaber en sammenhæn-gen-de forståelse af de aktiviteter, der foregår i den enkelte lektion.

Det franske skriftsprog er kendetegnet ved at være en dyb ortografi lige som på dansk og engelsk. Det betyder, at der ofte ikke er en 1:1 relation mellem sproglyd og bogstav. Det medfører, at fransklæreren skal bruge tid til at instruere eleverne i sprogspecifikke bogstav-lyd-forbindelser (Engmose, 2019).

FORTSÆTTES >>>

Det tager således meget tid for eleverne at lære at læse og skrive i en franskfaglig sammenhæng. Vi fravalgte derfor helt bevidst 'skrivning', fordi elever på 3. klassetrin endnu ikke alle er sikre skribenter, og i forhold til 'læsning' fravalgte vi at anvende både analoge og digitale tekster i de gængse læremidler, da vi satte fokus på elevernes mundtlige sprog læring via chunks (leksikalske enheder bestående af flere end ét ord) og ord ved brug af fx ordkort, flashcards og bevægelsessange.

Planlægning og gennemførelse af aktiviteter i en tre-fase-model
Vi valgte at organisere lektioner og undervisningsforløb ud fra en tre-fase-model, der bygger på principper for en stilladserende undervisning med inddragelse af det spiraliske princip. Dette princip handler om, at læreren tager afsæt i meningsfulde emner, der involverer elevernes alder og interesser, nysgerrighed, viden og færdigheder. I sin planlægning inddrager læreren sine elevers for forståelse og deres eksisterende viden om emnet i en før-fase. Denne fase er en form for brainstorming, hvor alle elever skal have mulighed for at komme til orde og dele deres viden, færdigheder og holdninger med de andre elever og læreren.

Før-fasen lægger op til selve under-fasen, hvor undervisningen består af lektionens kerneaktivitet, der inddrager den viden, som kom til orde i før-fasen og sætter alle elevers fælles og individuelle nye læring i spil i forhold til emnet.

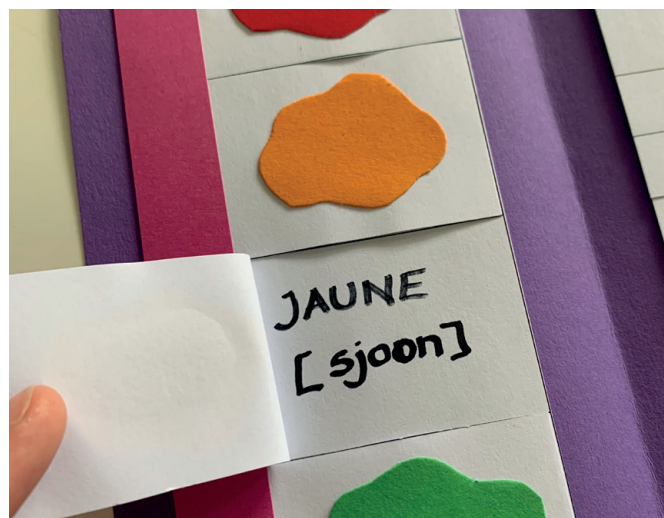
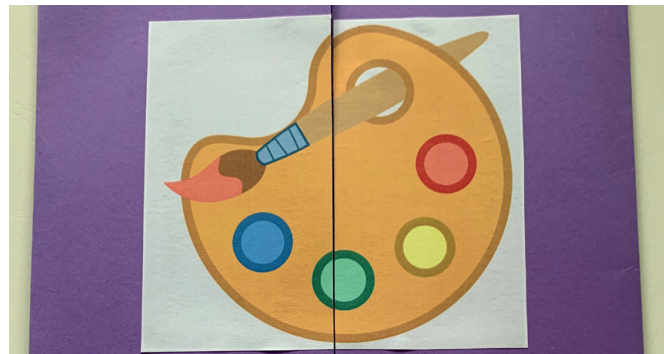
Efter-fasen består af en evalueringsfase, hvor den tilegnede viden anvendes i forskellige former for fælles og individuel evaluering af forløbets indhold, aktiviteter og materialer. Evalueringen kan bestå af forskellige aktiviteter, fx elevfremlæggelser af et analogt eller digitalt produkt eller en quizlet eller kahoot, som giver læreren indblik i elevernes læring.

TO ØJEBLIKSBILLEDER

Annelise Knudsen på Skovvangskolen har gode erfaringer med at arbejde med sprogportrætter i før-fasen på 4. klassetrin. Annelise anvender sprogportrætter til både at motivere sine elever til at skulle i gang med at lære et nyt fremmedsprog og øge deres bevidsthed om, hvor mange forskellige sprog de alle taler eller har kendskab til. Hvert sprog har sin farve, og kropssilhuetterne farvelægges i forhold til elevernes sproglige kompetencer på sproget.

Anna Nellemann på Allerød Privatskole arbejder med foldebøger på 4. klassetrin, hvor den faglige læring bliver integreret i en æstetisk proces. I før-fasen synger eleverne bl.a. en sang om farver og laver mix-og match aktiviteter. I under-fasen fremstiller eleverne selve foldebogen, og i efter-fasen spiller de det vendespil, der ligger i en lomme i selve foldebogen.

Planlægning af undervisningsforløb i tre faser med inddragelse af bevægelsesaktiviteter

Selve undervisningen bygger på forløb i de beskrevne tre faser, hvor der samlet set indgår legende aktiviteter, krop, musik og drama samt kreative og æstetiske læringsaktiviteter. Principperne for at skabe en rammefortælling om fransk som et sjovt, nemt og motiverende sprog at lære via en legende og musisk tilgang opbygges med planlægning i tre faser med fokus på lytning, bevægelse, genkendelse af indhold og imitation af ord og udtale. Her er vi inspireret af Claus Løgstrup Ottensens definition af bevægelse som et integreret element i fagundervisning:

"(...) bevægelsesaktiviteter, som er pædagogisk og didaktisk funderet, der kan inddrages i den fagopdelte eller understøttende undervisning, og som omhandler et fagligt element".

Han opbygger en didaktisk BIU-model (bevægelse i undervisningen) i fem kategorier eller typer af måder, hvorpå man som lærer kan integrere bevægelse i sin undervisning. Bevægelse er iflg. Ottesen medvirkende til at gøre undervisningen alsidig og varieret. De fem kategorier består af:

3. Legende aktiviteter (fx tal, ord – også kendt som 'frugtsalat')
4. Strukturering af undervisningen (fx at tage rummet i brug i stedet for borde og stole)
5. Kropsliggørelse af det faglige indhold (fx den rigtige rækkefølge af tal eller en sætning)
6. Situeret anvendelse (fx inddrage udeareal som skolegården til at hoppe sætninger)
7. Kreative og æstetiske læringsaktiviteter (fx dramatisering af sange og eventyr)

De fem kategorier med deres bredde og alsidige forståelse af bevægelse giver iflg. Ottesen mulighed for at udvikle og integrere forskellige bevægelsesaktiviteter, som appellerer til flere elever i en klasse, end hvis man udelukkende fokuserer på færre aktiviteter inde i klassens faglokale. Ottesen understreger, at læreren skal inddrage forskellige bevægelsesaktiviteter som en fast ingrediens i sin planlægning med afsæt i en didaktisk bevidsthed om, hvordan man gør undervisningen meningsfuld i relation til de øvrige arbejdsmetoder, man anvender i sin undervisning.

Alle undervisningsforløb og lektioner kan, som beskrevet i det forrige afsnit, med fordel planlægges, så de indeholder tre overordnede dele: en indledning, en aktivitet med bearbejdning og en afslutning. Denne model er velegnet til at understøtte undervisningens fokus på såvel Mundtlig kommunikation som Skriftlig kommunikation samt Kultur og samfund i hele grundskoleforløbet.

Perspektivering

Målet med projekt "Tidlig sprogstart – fransk i 3./4. klasse" har været at give eleverne lyst og sprogmod til at tilegne sig et sprog- og kulturfag som fransk via en legende og musisk-kreativ tilgang. Det har været et delmål at gøre forældre og andre meningsdannere opmærksomme på, at franskprojektet skaber sprogpædagogisk innovativ udvikling af undervisning i tidlig fransklæring.

Projektets aktører finder, at udviklingsprojektet har potentiale til at medvirke til at flytte på nogle samfundsforestillinger om fransk som et svært sprog at lære. Projektet har vist, at de deltagende lærere lykkes med at give eleverne en positiv oplevelse af, at det er let og sjovt at lære fransk, når læreren arbejder med afsæt i principper for legende læring i en kobling mellem sprog, bevægelse og sanse-motorik. Eleverne siger, at det er sjovt at lære fransk!

Af Annette Søndergaard Gregersen, projektleder for projekt "Tidlig sprogstart – fransk i 3. og 4. klasse"; docent på Læreruddannelsen, Forskning og Udvikling, Københavns Professionshøjskole

Litteratur:

Børne- og Undervisningsministeriet (2019/20). *Fransk Faghæfte 2019/20*. Lokaliseret 15.06.22 på <https://emu.dk/grundskole/fransk?b=t5>

Engmose, S. F. (2019). *Skriftsprogets rolle i den tidlige fremmedsprogundervisning*. Sproglæreren, 1, 12-15

Gregersen, A. S. (2017). *Det gode læremiddel og aldersrelevante emnevalg*. I: A.S. Gregersen (red.) *Tidlig sprogstart i skolen*. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 38-47

Gregersen, A. S. (2017). *At lære sprog gennem fortællinger, film, musik og digitale læremidler*. I: A.S. Gregersen (red.) *Tidlig sprogstart i skolen*. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 84-97

Illeris, K. (2016). *Læring*. Frederiksberg: Samfundslitteratur

Jensen, N. H. (2014). *Sprogportrætter kan fortælle hvad elever ved og tænker om sprog*. Sproglæreren, 3, 29-31

Ottesen, C.L. (2017). *Bevægelse integreret i undervisningen*. I: Schulz, A. & von Seelen, J. (red.) *En skole i bevægelse*. København: Akademisk Forlag, 97-113

Schilhab, T. (2009). *Det jeg sanser, husker jeg*. Asterisk nr. 45, 20-23

Vanthier, H. (2009). *L'enseignement aux enfants en classe de langue*. Paris : CLE International

Voise, A.M. (2018). *Corps – accords : une approche holistique et transdisciplinaire des langues à l'école maternelle*. Lokaliseret 15.6. 2022 på <https://journals.openedition.org/apliut/6345>

Von Holst-Pedersen, J. (2017). *At lære sprog gennem chunks, leg og bevægelse*. I: A.S. Gregersen (red.) *Tidlig sprogstart i skolen*. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 66-81

Weber, A. (2018). *Les récits en randonnée*. Réseau Canopé